

แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา*

Guidelines for developing local administration roles in tourism promotion of historical site Nakhon Ratchasima province*

กาญจนา คงภิรมย์¹

Kanjana Kongpirom¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการส่งเสริมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา และหาแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณจากแบบสอบถามในการสรุปสภาพการดำเนินงานและปัญหาการส่งเสริมการท่องเที่ยว มีกลุ่มตัวอย่างคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 52 แห่ง ที่มีพื้นที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจงจำนวน 156 คน เมื่อได้ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ นำมาจัดเป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 คน คือหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนและนักวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า ควรมีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ในการบูรณาการบุคลากร งบประมาณ และแหล่งข้อมูล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสำรวจจัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะและพิจารณาแนวทาง วางแผนงานร่วมกันในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ อีกทั้งต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ควรให้หน่วยงานภาคเอกชนหรือสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญ มาเป็นที่ปรึกษาด้านการส่งเสริมการตลาดแหล่งท่องเที่ยว และให้มีตัวแทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษา ส่งเสริมให้เกิดภาคีเครือข่ายของภาคประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องในทุกระดับและทุกมิติ นอกจากนี้ต้องจัดทำแผนการพัฒนาล่วงหน้า โดยกำหนดระยะเวลาการใช้แผนงาน ควรมีกลไกป้องกันความไม่ต่อเนื่องอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนนโยบาย

* งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจาก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีการศึกษา 3/2557

¹ นักศึกษาปริญญาโท, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

* This research was supported by Graduate school of Nakhon Ratchasima Rajabath University, budget academic year 3/2014

¹ Master's Student of Master degree of public administration in public administration, Nakhon Ratchasima Rajabath University

ควรมีความร่วมมือในการใช้แผนเพื่อพัฒนาในระยะยาวและกำหนดเป็นนโยบาย แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ชัดเจน

คำสำคัญ : การพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยว, แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research aimed to study the operation and problems of historical site development and promotion in the local administration, and explore guidelines for developing and promoting a historical site in Nakhon Ratchasima province. Quantitative questionnaires were used for data collection to assume the overall of operation and problems about tourism promotion. The subjects were 156 respondents who had the responsibility of historical sites from 52 local administrations in Nakhon Ratchasima province with purposive sampling. After the sampling a structured - interview was defined by questionnaire data analysis. The structured interview was used to ask 10 respondents who works as government agencies, private sector, and tourism promotion experts.

The finding showed that it should collaborate with local agencies to integrate human resources, budgets, and information resources to increase the effectiveness of a tourism information survey. All stakeholders should also participate for giving ideas or guidelines on planning about local historical site development. To allow people in the local area and private sector to collaborate about tourism promotion guidelines and suggestions was also needed. Public sectors or education institutes and experts on tourism marketing promotion should be consulted for tourism development. The Advisory Board should have stakeholders' representatives on the team. People networks were also important for developing tourism continuously at all levels and all dimensions. Moreover, advanced development plans should provide a work schedule.. Stakeholders should collaborate on plan usage to develop tourism in the long term and set clear policy and strategies for tourism development.

Keywords : tourism development and promotion, historical site, local administration

บทนำ

การท่องเที่ยว เป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย เพราะสามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก จากข้อมูลของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่า ในเดือนมกราคม – ธันวาคม 2557 มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย

จำนวนทั้งสิ้น 24,779,768 คน ทำให้ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวมีมูลค่าสูงกว่า 1,147,653.49 ล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, กรมการท่องเที่ยว, 2557) ขณะที่รายได้จากการท่องเที่ยว ในภาพรวมของจังหวัดนครราชสีมา ณ เดือนมกราคม 2558 มีรายได้จากการท่องเที่ยวมีมูลค่าสูงถึง 1,780.41 ล้านบาท จาก

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวจำนวน 848,331 คน (รายงานสถานการณ์ท่องเที่ยวในประเทศไทย, ออนไลน์, 2558) แสดงให้เห็นว่าแม้ในภาวะปัจจุบันที่ทั่วโลกต้องเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจที่ซบเซา แต่แหล่งท่องเที่ยวของไทยก็ยังได้รับความนิยมเป็นอันดับต้นๆ ของโลก จากรายงานด้านการท่องเที่ยวฉบับปี 2014 ขององค์การการท่องเที่ยวแห่งสหประชาชาติ หรือ UNWTO ระบุว่าไทยเป็นอันดับ 10 ของประเทศที่มีผู้นิยมมาท่องเที่ยวทั่วโลก (UNWTO Tourism Highlights, 2014: 6) รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเป็นอันดับต้น ๆ โดยการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบ เพื่อสนับสนุนและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและจ่ายซื้อของในประเทศมากขึ้น (ฉลองศรีพิมลสมพงศ์, 2554) โดยเฉพาะการกำหนดเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ที่สำคัญของประเทศ ซึ่งทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญนอกจากเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญแล้ว โครงสร้างรายได้ของการท่องเที่ยวไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น รายได้จากการท่องเที่ยวที่เคยกระจุกตัวอยู่ในส่วนกลาง ได้ขยายออกไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งได้ช่วยสร้างความเจริญและสร้างรายได้รวมถึงทำให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นได้รับการรู้จักมากขึ้น

ความนิยมในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น จึงทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวมีหลากหลายแตกต่างกันไปตามแต่วัตถุประสงค์และรูปแบบนั้น ๆ ซึ่งรูปแบบของการท่องเที่ยว ตามมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว ของกรมการท่องเที่ยว มีทั้งสิ้น 12 แหล่ง (กรมการท่องเที่ยว, สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, 2548) โดยแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้น มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศาสนา วัฒนธรรม และสังคมรวมถึงความผูกพันทางจิตใจต่อชนรุ่นหลัง ประเทศไทยมีแหล่ง

โบราณคดีและประวัติศาสตร์จำนวนมาก กระจายอยู่ตามภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย มีความเป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมเฉพาะในแต่ละท้องถิ่น จึงเป็นจุดดึงดูดที่สำคัญด้านการท่องเที่ยว สร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น ตลอดจนสร้างความเพลิดเพลิน และการได้เข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นนั้น ๆ บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวมักจะได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน – โบราณวัตถุ หรือชุมชนและแหล่งโบราณคดี เมืองโบราณ จากกรมศิลปากร แต่ก็มีบางแห่งที่ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติ แต่จะได้รับการสำรวจและระบุในฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศของกรมศิลปากร

จากการสำรวจของกรมศิลปากรเพื่อจัดทำฐานข้อมูลระบบภูมิสารสนเทศ โครงการสำรวจแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าแหล่งโบราณคดีทางประวัติศาสตร์มีจำนวน 442 แห่ง และได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของกรมศิลปากร ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ทางประวัติศาสตร์ ของสำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จำนวน 101 แห่ง กระจายอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละอำเภอ (กรมศิลปากร, ฐานข้อมูลระบบภูมิสารสนเทศ โครงการสำรวจแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม, ออนไลน์, 2557) ซึ่งบางแห่งได้รับการดูแลและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง ในขณะที่บางแห่งไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควรตามสภาพของภารกิจหน่วยงานที่เปลี่ยนแปลงไปตามแต่ละท้องถิ่น

ซึ่งการจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มีความสำคัญและได้รับการดูแลนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นส่วนสำคัญ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

เนื่องจากเป็นองค์กรภาครัฐที่ใกล้ชิดชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด รู้จักและเข้าใจพื้นที่เป็นอย่างดี สามารถกำหนดทิศทางและแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ได้ สอดคล้องกับการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนภารกิจ “การส่งเสริมการท่องเที่ยว” ในระดับท้องถิ่น โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นวางแผนการท่องเที่ยวการปรับปรุง ดูแล บำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยว จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ตามมาตรา 16 (8) มาตรา 16 (13) มาตรา 17 (ก) มาตรา 23 (19) และพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พุทธศักราช 2551 กำหนดให้มีผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในทุกระดับ โดยกำหนดให้ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมเป็นคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (ท.ท.ช.) จะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยงานอื่นๆ ในระดับต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากเป็นผู้ดูแลฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวรวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในท้องถิ่นซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนทั้งสิ้น 334 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครราชสีมา, ออนไลน์, 2558) ในจำนวนนี้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 52 อบท. ที่มีพื้นที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดนครราชสีมา และได้ขึ้นทะเบียนกับกรมศิลปากร จำนวน 101 แห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ออนไลน์, 2557) เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (2542: 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นกลไกสำคัญในการประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยงานอื่นๆ ใน

ระดับต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเนื่องจากเป็นผู้ดูแลฐานทรัพยากร การท่องเที่ยวและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยว (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552: 76) ซึ่งการส่งเสริมการท่องเที่ยวควรมี 6 ด้าน คือ 1) ด้านการสำรวจจัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านการปรับปรุงวางแผน ดูแลรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 3) ด้านการส่งเสริมการตลาดแหล่งท่องเที่ยว 4) ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแหล่งท่องเที่ยว 5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 6) ด้านการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา โดยศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ตลอดจนศึกษาความเห็นของประชาชนต่อบทบาทด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาบทบาทด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา อันจะเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นในการบริหารและพัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ให้เกิดความยั่งยืนในกับท้องถิ่นในภาครวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการส่งเสริมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา

วิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการนำวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มาศึกษาแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางและรูปแบบวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

การศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการส่งเสริมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล

1. ประชากร ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 52 อปท. ที่มีพื้นที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งขึ้นทะเบียนกับกรมศิลปากร จำนวน 101 แห่ง ตามข้อมูลจากส่วนวิจัยและพัฒนาระบบ รูปแบบและโครงสร้าง สำนักพัฒนาระบบ รูปแบบและโครงสร้าง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เป็นข้อมูลที่ศึกษาปี พ.ศ. 2558 (สำนักพัฒนาระบบรูปแบบและโครงสร้าง, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2558)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 52 อปท. ที่มีพื้นที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ฯ ซึ่งขึ้นทะเบียนกับกรมศิลปากร จำนวน 101 แห่ง โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 156 คน

3. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 52 อปท. กำหนดผู้ให้ข้อมูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แห่งละ 3 คนต่อ อปท. ประกอบด้วย สมาชิกฝ่ายบริหาร จำนวน 1 คน สมาชิกฝ่ายสภา

จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวหรือเจ้าหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลเรื่องการท่องเที่ยว จำนวน 1 คน (โดยอาศัยคำสั่งหรือหน้าที่ที่ได้รับจากผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานเป็นสำคัญ)รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 156 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยเป็นแบบสอบถาม 2 ชุด สำหรับ ภาวะสภาพการดำเนินงานและปัญหาการส่งเสริมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์สร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว จะใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแบ่งระดับซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยใช้สถิติพื้นฐานในการวิจัยในการหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และค่า S.D.

ระเบียบวิธีวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาที่ได้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งได้นำมาจัดเป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์โดยมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการเลือกคือ ต้องเป็นนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่กรมศิลปากร เจ้าหน้าที่ประจำอุทยานหรือแหล่งประวัติศาสตร์ เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา และหน่วยงานภาคเอกชน สมาคม กลุ่มธุรกิจ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งเป็นทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนรวม

ถึงนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยมีข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในระเบียบวิธีวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลสภาพการดำเนินงานและปัญหาการส่งเสริมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6 ด้าน มาใช้ประกอบในการชี้แนะกระบวนการสัมภาษณ์แล้วจึงถอดบทสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้รูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิเคราะห์เนื้อหาจากการจัดกลุ่มของผู้ให้ข้อมูลแล้วนำมาเรียบเรียงเนื้อหาเชิงพรรณนาเป็นแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา

ตัวแปรที่ศึกษา

แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

2.1 สภาพการดำเนินงานและปัญหาการส่งเสริมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1.1 ด้านการสำรวจ จัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว

2.1.2 ด้านการปรับปรุง วางแผน ดูแลรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

2.1.3 ด้านการส่งเสริมการตลาดแหล่งท่องเที่ยว

2.1.4 ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแหล่งท่องเที่ยว

2.1.5 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

2.1.6 ด้านการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

2.2 แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมตลอดจนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยว ตลอดจนงานวิจัยด้านการท่องเที่ยว แล้ววิเคราะห์เป็นตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งศึกษาจากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พุทธศักราช 2555 – 2559 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554 : 22) ศึกษาจากมาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว (กระทรวงมหาดไทย, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549. : 16) และสังเคราะห์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปได้ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสำรวจ จัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านการปรับปรุง วางแผน ดูแลรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 3) ด้านการส่งเสริมการตลาดแหล่งท่องเที่ยว 4) ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแหล่งท่องเที่ยว 5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 6) การมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดเพื่อใช้ในการวิจัย ภาพประกอบ 1

สภาพการดำเนินงานและปัญหาการส่งเสริมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ด้านการสำรวจ จัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว
2. ด้านการปรับปรุง วางแผน ดูแลรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
3. ด้านการส่งเสริมการตลาดแหล่งท่องเที่ยว
4. ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแหล่งท่องเที่ยว
5. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
6. ด้านการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการศึกษา ดังนี้

ผลการศึกษาจากระเบียบวิธีวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการคัดเลือกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 52 อปท. กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 156 คน เป็นเพศชาย ร้อยละ 46.20 เพศหญิง ร้อยละ 53.80 มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 9.62 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 36.54 ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 50.00 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 3.85 สำหรับประเภทหน้าที่ในหน่วยงานซึ่งได้แก่ ฝ่ายบริหารเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล ฝ่ายสภาเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล ข้าราชการ/บุคลากร/เจ้าหน้าที่ ประจำเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล มีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 33.33

2. สภาพการดำเนินงานการส่งเสริมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ของ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับที่มีการดำเนินงานมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก แต่ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีจำนวนค่าน้อยที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแหล่งท่องเที่ยว ด้านการส่งเสริมการตลาดแหล่งท่องเที่ยว และด้านการสำรวจ จัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว

3. ปัญหาการส่งเสริมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับที่มีปัญหามาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า มีปัญหาระดับมาก 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่จำนวนค่าน้อยที่สุด ได้แก่ ปัญหาด้านการส่งเสริมการตลาดแหล่งท่องเที่ยว และปัญหาระดับปานกลาง 2 ด้าน ซึ่งค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีจำนวนค่าน้อยที่สุด ได้แก่ ปัญหาด้านการสำรวจ จัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และปัญหาด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแหล่งท่องเที่ยว

ผลการศึกษาจากระเบียบวิธีวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

จากการสรุปผลการศึกษาในระเบียบวิธีวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้นำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว สรุปแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา แยกรายด้าน ดังนี้

1. ด้านการสำรวจ จัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนงาน ขั้นตอนรูปแบบการสำรวจและรวบรวมปรับปรุงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวให้มีความเป็นปัจจุบัน ซึ่งต้องมีการตั้งคณะกรรมการร่วมกันในระดับจังหวัดโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานเพื่อให้การประสานความร่วมมือในการสำรวจจัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และควรมีการบูรณาการข้อมูลตลอดจนการแลกเปลี่ยนและพัฒนาบุคลากรร่วมกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศิลปากร, ททท. เป็นต้น ในการสำรวจ จัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว

2. ด้านการปรับปรุง วางแผน ดูแลรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการฝึกอบรมให้อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ซึ่งอยู่ในความดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาช่วยดูแลความปลอดภัยในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยประสานความร่วมมือจากตำรวจในการสนับสนุนการฝึกอบรมนอกจากนี้ควรส่งเสริมการสร้างจิตสำนึก ความรัก ความหวงแหนและตระหนักในความสำคัญของการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ร่วมกันระหว่างประชาชน สำหรับการดำเนินการพัฒนาพื้นที่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ควรตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาโดยมีตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ให้คำแนะนำในการพัฒนา เช่น กรมศิลปากร, ททท., กกท. เป็นต้น และควรประสานความร่วมมือจาก

หน่วยงานต่าง ๆ ในการวางแผนพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น การจัดการแสดงแสงสีเสียง เป็นต้น ทั้งนี้ควรมีการจัดตั้งอาสาสมัครดูแลนักท่องเที่ยว ในการเป็นผู้ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก

3. ด้านการส่งเสริมการตลาดแหล่งท่องเที่ยว ควรส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของท้องถิ่นนำมาเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ตลอดจนจัดโปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม มีการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายเชื่อมโยกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นและสามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทุกช่วงเวลา พร้อมกับต้องมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับนักท่องเที่ยว และต้องมีการปรับปรุงข้อมูล สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอเพื่อขอความร่วมมือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยประชาสัมพันธ์เผยแพร่แหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนต้องสร้างช่องทางในการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย เช่น สื่อโซเชียลมีเดียต่างๆ และควรมีการออก Road Show นำเสนอข้อมูลผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว สินค้าชุมชนตามกิจกรรมต่างๆ ระดับชาติ และควรมีการตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาวางแผนการตลาดให้กับแหล่งท่องเที่ยว โดยการขอความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ

4. ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแหล่งท่องเที่ยว ควรส่งเสริมกิจกรรมมัคคุเทศก์ให้กับเยาวชนในท้องถิ่นผ่านการสนับสนุนการฝึกอบรมและงบประมาณให้สถานศึกษาในพื้นที่ ซึ่งเป็นการพัฒนาการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งการจะดำเนินการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวควรได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยการเชิญหน่วยงานนั้นมาเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาร่วมโดยมีการทำแผนงานในการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้ครบองค์ประกอบการเป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งประกอบด้วย ที่พัก อาหาร บริการสาธารณะ

กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น ตลอดจนควรมีการจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวแบบครบวงจรในบริเวณพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว โดยอาจให้ประชาชน นักเรียน นักศึกษาในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ควรปรับปรุงป้ายประชาสัมพันธ์ ป้ายข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจ ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม โดยการขอคำแนะนำปรึกษาจากหน่วยงานต่างๆ และต้องส่งเสริมให้ชุมชนในท้องถิ่นผลิตสินค้าของที่ระลึกที่สื่อถึงสถานที่ท่องเที่ยวอย่างชัดเจนเหมาะสมและสามารถผลิตเองได้โดยง่าย โดยการขอคำแนะนำจากหน่วยงานให้คำปรึกษาและพัฒนาฝีมือ เช่น กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

5. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างจิตสำนึกความเข้าใจถึงความสำคัญและการเป็นเจ้าของร่วมกันในแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมให้มีคณะทำงานเพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกับประชาชนในพื้นที่ ควรมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานท้องถิ่นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยมีคณะทำงานร่วมระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นกับภาคประชาชนทั้งนี้ต้องมีความจริงจังและให้ความสำคัญกับภาคเอกชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนงานโครงการ กิจกรรมทั้งในระดับนโยบายหรือยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งต้องตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนที่แท้จริง ควรเปิดพื้นที่รับฟังความต้องการของประชาชนโดยเปิดโอกาสให้ชุมชนสถาบันการศึกษาและภาคเอกชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมเป็นกรรมการเพื่อเสนอแนะปรึกษา กิจกรรมหรือโครงการที่ท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย โดยต้องจัดสรรงบประมาณให้ตามความเหมาะสม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่จัดตั้งกลุ่มเครือข่ายของชุมชนและองค์กรตัวแทนเข้าร่วมประชา

พิจารณ์แผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ตลอดจนควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการพัฒนา รูปแบบ การบริหารจัดการกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวกับหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จ

6. ด้านการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการปรับปรุงระเบียบการถ่ายโอนภารกิจการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว ให้ครอบคลุมทั้งงบประมาณในการดูแลรักษา ที่สอดคล้องกัน และร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในการกำหนดทิศทางแผนการพัฒนาและแผนการแก้ไขปัญหา เช่น ความเดือนร้อนของประชาชนต่อการพัฒนาเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมทับพื้นที่แหล่งโบราณคดี ควรมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวในระยะยาว เสนอให้หน่วยงานที่ดูแลเพื่อพิจารณาเสนอแนะซึ่งจะทำให้เกิดความถูกต้องรวดเร็วในการขออนุญาตจัดกิจกรรม กระบวนการศึกษาหรือจัดทำโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวขนาดใหญ่ควรให้ภาคเอกชนหรือสถาบันที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์เป็นผู้จัดทำโดยการบูรณาการนโยบายและยุทธศาสตร์ชาตินามาปรับปรุงและจัดทำแผนพัฒนาที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ให้มีความเป็นปัจจุบัน และต้องมีการกลไกในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ และควรจัดทำบนพื้นฐานที่ประชาชนในพื้นที่ต้องได้รับประโยชน์สูงสุด และภาคประชาชนควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลและสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นจากแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงให้มีความเหมาะสมต่อไป

อภิปรายผล

1. สภาพการดำเนินงานในปัจจุบันมีการดำเนินงานมากในทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ (2545) ได้สรุปถึงภารกิจและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะเป็น

ไปตามบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายที่มีอยู่คือ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ซึ่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วางแผนการท่องเที่ยวการปรับปรุง ดูแล บำรุงรักษา สถานที่ท่องเที่ยว จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ตาม มาตรา 16 (8) มาตรา 16 (13) มาตรา 17 (14) มาตรา 23 (19) และมาตรา 24 (12) ประกอบกับอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายจัดตั้งของแต่ละประเภทของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การดำเนินการเหล่านี้ จึงมักอยู่ในรูปแบบของการพัฒนาเชิงกายภาพโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และการทำประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว

2. ปัญหาการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้ง 6 ด้าน พบว่า ด้านการปรับปรุง วางแผน ดูแลรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, ด้านการส่งเสริมการตลาดแหล่งท่องเที่ยว, ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และด้านการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีปัญหาอยู่ในระดับมาก เป็นผลเนื่องมาจากปัญหาในการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานหลักที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับศตพงษ์ สุนทรารักษ์ (2546) ได้สรุปว่าบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลและจัดการการท่องเที่ยว จะต้องอาศัยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงจะทำให้การดำเนินงานเกิดความรวดเร็ว อีกทั้งข้อจำกัดทางด้านกฎหมายที่ไม่ให้อำนาจหน้าที่โดยตรงในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดความล่าช้าและไม่ต่อเนื่องเมื่อจะดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

ปัญหาอีกประการคือการที่ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างส่งผลให้การดำเนินการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งการจัดกิจกรรมต่างๆ ในระยะยาว ไม่ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ วัชพล อินนันท์ (2553) ที่สรุปปัญหาอันเกิดจากการที่ประชาชน

ไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการกำหนดนโยบายในระยะยาวทุกมิติ ทำให้การวางแผนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไม่ต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการระยะยาว

3. แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา พบว่า แนวทางการดำเนินงานในการสำรวจ จัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ต้องอาศัยการประสานความร่วมมือโดยใช้แนวทางการบูรณาการระดับจังหวัด โดยใช้ข้อได้เปรียบจากอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ในการดึงให้หน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมทำงาน หรือแก้ไขปัญหาด้วยกัน (ชายน่า กาวิมล, 2547) ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรวดเร็วในการดำเนินงานทั้งการสำรวจจัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและช่วยขับเคลื่อนการประสานงานในด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่ดี

ส่วนที่สำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวคือการให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวโดยการสร้างสำนึกในการรักหวงแหน เป็นเจ้าของร่วมกันกับภาคส่วนต่างๆ ผ่านกลไกที่มีฐานมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนและการสร้างจิตสำนึกร่วมกันในพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552) และสอดคล้องกับ Jerusha Bloyer Greenwood (2006) ซึ่งได้สรุปการอาศัยการบูรณาการกับชุมชนผ่านการส่งเสริมจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์ หวงแหนแหล่งท่องเที่ยวของหน่วยงานรัฐในพื้นที่ที่ต้องสร้างให้เกิดกระบวนการร่วมกันของชุมชนไม่ใช่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหนึ่งอันจะส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาวต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของ เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552) ที่สรุปว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนใน

ระยะยาวควรสร้าง “กลไก” การจัดการที่มีฐานมาจากการมีส่วนร่วมของชุมชน หากการจัดการมีความเข้มแข็งก็จะสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างถูกทิศทางและก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงลบน้อยที่สุดตลอดจนเกิดความยั่งยืนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลอดไปซึ่งการจัดทำแผนงานในการพัฒนาดังกล่าวต้องมีความสอดคล้องครอบคลุมมาตรฐานการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว. 2550 : 3) เช่นเดียวกับการส่งเสริมการตลาดแหล่งท่องเที่ยวที่ดีคือการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่มีผ่านช่องทางใหม่ๆ เช่น การออก Road Show เสนอผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว โปรโมชันทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ การเลือกใช้ช่องทางในการประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย สอดคล้องกับขั้นตอนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในบริบทการท่องเที่ยวไทย (ภุวิวัจน์ เดชอุ่ม. 2556) และสอดคล้องกับ มามะ ชิตตะสังคะ และคณะ (2549) ที่สรุปว่าในระยะยาวการส่งเสริมการท่องเที่ยวควรมีกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ได้ประสิทธิภาพ โดยมีการทำประชาพิจารณ์ให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบและเสนอแนะแนวทางเพื่อปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์เหมาะสมโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมกำหนดแนวทาง การปรับปรุงและทบทวนแผนยุทธศาสตร์นี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

รัฐบาลควรมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 หรือออกระเบียบเพิ่มเติมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยให้ครอบคลุมการถ่ายโอนทั้งภารกิจและงบประมาณ ปรับปรุงโครงสร้าง ภารกิจ บุคลากรของกรมศิลปากร โดยถ่ายโอนคณะกรรมการ

พิจารณาการใช้พื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของกรมศิลปากรไปประจำในแต่ละภูมิภาคเพื่อความสะดวกรวดเร็ว ไม่ต้องนำเข้าสู่ส่วนกลางเพื่อพิจารณา กระทรวงมหาดไทยควรออกระเบียบที่เป็นกลไกสร้างความต่อเนื่องในการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนผู้บริหารท้องถิ่น และควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว หน่วยงานที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยว และภาคประชาชนในการกำกับดูแลวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ให้เกิดความยั่งยืนและต้องให้อำนาจแก่คณะกรรมการในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยว ในการดำเนินงานที่มีข้อจำกัดด้านบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านการท่องเที่ยวของ ต้องพัฒนาทักษะให้กับบุคลากรที่มีอยู่หรือเพิ่มบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทางในรูปแบบอาสาสมัครหรือใช้วิธีการบูรณาการบุคลากรจากหน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว

2. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

2.1 ด้านการสำรวจ จัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการพูดคุยกับกรมศิลปากรพื้นที่เพื่อร่วมวางแผนทางที่จะดำเนินการที่ไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อนในการดำเนินการ และควรเสนอเรื่องให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อให้มีการประชุมจัดตั้งคณะกรรมการบูรณาการการทำงานร่วมกันของสองหน่วยงานต่อไป

2.2 ด้านการปรับปรุง วางแผน ดูแลรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ควรสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว โดยอาศัยความร่วมมือจากกรมศิลปากรในการเผยแพร่ข้อมูลความรู้ซึ่งเป็นการสร้างจิตสำนึกในการรักษางานและแสดงความเป็นเจ้าของร่วมกันในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว

2.3 ด้านการส่งเสริมการตลาดแหล่งท่องเที่ยว ควรเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์

แหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการการท่องเที่ยว ด้วยสื่อโซเชียลมีเดีย พร้อมทั้งประสานติดตามข้อมูลข่าวสารการออก Road Show เพื่อแสดงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตลอดจนโปรโมชันและผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ส่งเสริมและดึงดูดนักท่องเที่ยว

2.4 ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแหล่งท่องเที่ยว ควรเน้นไปที่การพัฒนาและส่งเสริมด้านการบริการในแหล่งท่องเที่ยว โดยประสานให้สถานศึกษาตลอดจนประชาชนในพื้นที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครการท่องเที่ยวเพื่อคอยให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยว และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรปรับปรุงสำนักงานให้สามารถรองรับการเป็นศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ก่อนทำแผนงานโครงการเพื่อจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวแบบถาวรต่อไป

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ควรส่งเสริมให้ประชาชนและหน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตั้งแต่เริ่มกระบวนการวางแผนจนกระทั่งการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากโครงการนั้นๆ ซึ่งควรเริ่มต้นจากการจัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นตลอดจนการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มประชาชน ภาคธุรกิจ เอกชน ภาครัฐได้แก่หน่วยงานต่างๆ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ควรแจ้งความคืบหน้าของโครงการหรือกิจกรรมอื่นๆ ให้กับประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง

2.6 ด้านการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยอาจเป็นรูปแบบของการจัดประชาคมหมู่บ้าน และเมื่อได้แผนยุทธศาสตร์ระยะยาวแล้วควรจัดให้มีการลงนามรับรองแผนยุทธศาสตร์ที่ประชาชนมีส่วนในการจัดทำเพื่อให้เป็นกลไกให้เกิดความต่อเนื่องในการพัฒนาแหล่ง

ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ เพื่อให้เห็นถึงสภาพการดำเนินงานและปัญหาการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย อันจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ครอบคลุม นอกจากนี้ควรศึกษาประเด็นการสร้างกลไกในการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับภาคประชาสังคม และควรมีการศึกษาประเด็นการหาแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความชัดเจนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยบัณฑิตวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา 3/2557 และสำเร็จเรียบร้อยเป็นไปตามความมุ่งหมายในการศึกษา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.ณัฐินี ทองดี ที่ได้กรุณาชี้แนะแนวทาง ในการแก้ไขปรับปรุงให้งานวิจัยนี้จนประสบผลสำเร็จ และ อ.จิระศักดิ์ ถนัดคำ ซึ่งช่วยเหลือแนะนำการศึกษาค้นคว้างานวิจัยอีกทั้งยังได้รับความกรุณาจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือและให้คำแนะนำในการปรับปรุงเครื่องมือให้มีคุณภาพ และสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้จนเป็นผลสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว. (2550). *คู่มือการประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กรมการท่องเที่ยว.
- กรมการปกครอง. (2542). *พระราชกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ : ส่วนท้องถิ่น.
- กรมศิลปากร. (2557). *ระบบภูมิสารสนเทศ โครงการสำรวจแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม*. [2 ตุลาคม 2557] : www.gis.finearts.go.th/gisweb
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2549). *มาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2539). *ความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. ศูนย์วิจัยด้านตลาดการท่องเที่ยว. *รายงานสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศไทย*. [2 กุมภาพันธ์ 2558] : http://intelligencecenter.tat.or.th/ewtadmin/ewt/admin/ewt_news.php?nid=1761
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). “บทบาทขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน บนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง”. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2545). *ทิศทางการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศ เปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2550). *การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- พันเอกภาณุรัตน์ ดีเสมอ. (2552). *การศึกษามหาวิทยาลัยด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนา) นครราชสีมา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ภูริวัจน์ เดชอุ่ม. “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ : กรอบแนวคิดสู่แนวทางปฏิบัติสำหรับประเทศไทย”. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*. 33(2) : 354.
- มาพะ ชิตตะสังคะ และคณะ (2549). *บทเรียนจากกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว โดยภาครัฐ เอกชน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อจัดการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนจังหวัดเชียงราย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วัชรพล อินันท์. (2553). *บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่เวน อำเภอพรวัว จังหวัดเชียงใหม่ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- Greenwood, Jerusha Bloyer. (2006). Sustainable development in a tourism destination context: A Plimsoll model of sustainability for Tyrrell County, North Carolina. Master's Thesis. North Carolina State University. *Dissertation Abstract International*. [2015, February 2]. <http://www.openthesis.org/documents/Sustainable-development-in-tourism-destination-240257.html>
- World Tourism Organization. (2013). *UNWTO Annual Report 2013*. UNWTO, Madrid.